

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 17. avgusta 1864.

Gospodarske stvari.

Mušica pšeničarica ali hesinska muha.

Iz Ribnice nam je gosp. Dragotin Rudež 7. dne t. m. poslal sledeče naznanilo: *)

„Dovolite, da Vam nekoliko vrstic o nekem posebnem prikazku pišem, ki se letos vidi na pšenica h po ribniški dolini in je tudi že veliko škode naredil. Kmalu potem, ko je pšenica naredila klasje, je začela polegati; to je bilo tem hujše, čim bolj je zoréla, dokler ni do žetve na nekterih njivah se tako polomila, kakor da bi jo bila huda toča potolkla: vsaka bilka skoraj je spodjedena in vse križem leži tako, da nekteri še niso mogli žeti, ampak so kar vse skup pokosili kakor strnišče. Kmalu so ljudje spoznali, da vso to nadlogo dela majhna zaželka, ki se dobí skoraj v vsaki bilki, največkrat blizo korenine v prvem kolencu. V nekteri bilki je še črv, ki naredí v nji na dolgo vse polno črvojedine, v drugih se pa vidijo ličinke ali kali. — Ker se ljudje pri nas ne spominjajo še take stvari, in bi znalo morebiti koristno biti, kaj več o osebnosti in naturi tega škodljivega mrčesa izvediti, sem jaz nekoliko bolnih bilk s črviči in ličinkami nabral, in vse to Vam pošljem, da bi povedali, kaj je to. Še to moram pristaviti, da samo na pšenici se ta mrčes nahaja.“

Odgovor vredništva. Ta mrčes je res redka prikazen. Našemu v teh rečeh dobro izvedenemu gosp. Ferd. Schmidt-u tudi ni znano, da bi bil na Kranjskem kadaj kaj slišal o tej mušici. Pred kakimi 2 ali 3 leti je, kakor je dr. Stein pisal in so po njem tudi „Novice“ omenile, ta mušica veliko škodo napravila pšenica m na Českem. Tudi na Ogerskem se je že včasih prikazala in kakor beremo v prof. dr. Nördlingerjevih knjigah („Die kleinen Feinde der Landwirthschaft“) je l. 1833 hudo razsajala na ogersko-altenburških zemljiščih nadvojvoda Karola. Na Angležkem je tudi že veliko škode naredila. Najbolj navadna pa je v severni Ameriki; al severni Amerikanci so mislili, da leta 1776 so jim to mušico iz Nemčije hesiški vojaki s slamo v Ameriko zanesli, zato so ji dali ime hesiške muhe. Znanstveno latinsko ime ji je *cecidomya destructor*, po nemški *Weitzenverwüster*, po naše tedaj pšenična pokončavka ali pšenična pustošivka ali mušica pšeničarica, čeravno se včasih zapazi tudi na rži in ječmenu. Učena naravoslovca Say in Kollar sta prva popisala to škodljivko, ki je po velikosti nekako komarju podobna; život njeni pokriva kratka črna dlačica, prsi so ji včasih zlato-rumene, zadnji del života rujavkast; krila črnikaste, nožice na

koncu piščal zlatorumene. Nekteri popisi pravijo, da je mušica vsa črna. Say in Kollar pravita, da meseca rožnika začne mušica po polji frfrati, in da babica od rožnika do jeseni jajčica leže — eno do osem — ter jih zabode med tulec in bilko blizo korenine; kadar črv izleze, najde v bilki svojo hrano; in vse to žito polomi. Kakošno škodo dela na pšenici, dobro je popisal gosp. Rudež; njegov popis se ujema popolnoma s Kollarjevim. — Neka ôsa — ôsa goseničarica, *Caraphron destructor*, *kleine Schlupfwespe* — je tej mušici najhujša sovražnica, ktere je k sreči včasih toliko, da pokonča več del črvov, predno se prelevijo v mušice. — Zoper mušico, njene jajčica in ličinke ne zmore človek ničesa, ker še le tedaj jih zapazi, ko začne žito polegati. Ni tedaj družega početi, kakor žito po navadi požeti, strnišče pa precej visoko pustiti, da se potem lože sežgè; pepel se zlo globoko podorje, in zemlja potem povalja. Prihodnje leto naj se kak drug sadež sadi ali seje na to zemljišče. — Kako pa se ta mrčes zanese iz kraja v kraj, ne more se za gotovo povedati. Gospod Drag. Rudež u pa se z gosp. Schmidt-om vred zahvaljujeva, da nam je to stvar naznanil; čeravno ni gotovega pomočka, saj naši gospodarji zdaj vejo, kakošen mrčes da je to, ako bi se utegnil še kadaj in kje drugej prikazati, in da nimajo krivih misli.

O pomanjkanji dobrih poslov.

Tožbe zastran poslov se množé od leta do leta bolj, pa so večidel tudi resnične. Zanikerni posli so res velika overa zboljšanju kmetijstva in gospodarstva.

Prva lastnost dobrega posla je, da je pokoren svojemu gospodarju in da ga uboga, — druga pa, da pridno dela; zvestoba in poštenost pa je sploh dolžnost vsacega človeka, naj je Peter ali Pavel. Posel, ki natanko in na las ne dovršuje svojih dolžnosti, ni človek za nobeno rabo, al žalibog! da je ljudi tega plemena neizrečeno veliko na svetu. Veliko plačo (lon), dobro pupo in papo, obilo praznikov in ne obilo opravka si bodo posli že pri vdinjanji kmali izgovorili. Če je posel, naj je hlapec ali dekla, prvo leto srednje vrednosti, in se obdrži v službi, je drugo leto že večidel malopriden in pokvari še druge, ki so pozneje nastopili službo.

Dostikrat so pa gospodarji tega sami krivi, da nimajo zvestih in zanesljivih poslov. O tem piše neki grajščinsk oskrbnik v „Mittheil. des N. l. V.“ to-le:

Ne morem si kaj, da ne bi rekel, da so mnogokrat gospodarji sami krivi, da imajo slabe posle, ker jih sami pokvarijo ali jim priložnost dajo, da se spridijo; zakaj, čeravno postava za posle gospodarja po pravici jako v zavetje jemlje, vendar le je veliko taci h gospodarjev, ki se premalo za njo zmenijo. Dostikrat se pripeti, da kje kak posel službo popusti, pa še službenih bukvic sabo ne vzame in nastopi v ravno tistem kraji,

*) Prav tako naznanilo je gosp. F. Schmidt te dni prejel tudi iz Dobré-polj na Dolenskem, kjer je pšeničarica tudi pšenično polje zlo poškovala.